

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ

УДК 373.5.035:331:792

DOI: <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2021.77.239273>

АНДРІЙ ЦИНА

ORCID <http://orcid.org/0000-0002-3512-1641>

(Полтава)

Place of study: Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

Country: Ukraine

Email: ajut1959@gmail.com

КОЛІСНИК ЄВГЕНІЙ

ORCID <http://orcid.org/0000-0003-3142-049X>

(Полтава)

Place of study: Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

Country: Ukraine

Email: kolisnukira71@gmail.com

ЗМІСТОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРА У ТРУДОВОМУ НАВЧАННІ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

У статті розглядається змістова характеристика однієї з ключових для шкільної освіти культурної компетентності, яка визначається обізнаністю та самовираженням учнів у сфері культури. Актуальність дослідження визначається застосуванням для формування культурної компетентності учнів на уроках трудового навчання засобів акторської діяльності (міміки, жестів, пластики, мовлення) як аналогів педагогічним впливам на особистість. Метою статті стало обґрунтування сутності, змісту і структури понятійного конструкту формування культурної компетентності учнів засобами театральної педагогіки. Застосування теоретичних методів дослідження (аналіз, класифікація, узагальнення) сприяло з'ясуванню змістової частини його складових. Поняття формування розглядається як соціально-феноменологічний процес і результат незворотніх, спрямованих, закономірних змін особистісних новоутворень школярів, які спрямовуються впливом освітнього простору навчального закладу та власною активністю особистості, визначають її свідомість, освіченість, культуру, самостійність у здобуванні знань. Традиційний для вітчизняної персонології культурно-історичний підхід визначено провідним у описі особистості людини, її мотиваційної і пізнавальної сфер, якими визначається активна, діяльна участь в суспільній взаємодії впродовж усього її життя. Доведено, що готовність до успішної життєдіяльності забезпечується сформованістю соціальних, трудових, психологічних і психофізіологічних якостей як складових культурної компетентності. Основою розвитку особистості в освітній діяльності визнано її культурний досвід - синтез ціннісних орієнтацій, який формується у міжособистісній взаємодії, у тому числі і засобами акторської техніки емоційно-психологічного впливу (виразність, гнучкість, інтонаційне мовлення, відбиття внутрішніх станів, передача ідей навіюванням, володіння волею слухачів). У результаті аналізу психолого-педагогічних теорій та поглядів на зміст ключових понять дослідження, формування культурної компетентності школяра засобами театральної педагогіки у процесі трудового навчання визначено як процес і результат кількісних та якісних змін в особистості школяра, що відображають обізнаність та здатність до самовираження учнів у сфері культури і формування умінь емоційно-психологічного впливу засобами акторського мистецтва, які проявляються в творчій активності та стимулюються позитивними образними почуттями.

Ключові слова: компетентність; формування; культурна компетентність; трудове навчання; театральна педагогіка.

Центральне місце в системі освіти належить середній школі, завданням якої є різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, здатної до критичного мислення, готової до трудової діяльності та громадянської активності.

За концепцією Нової української школи дитині недостатньо дати лише знання та вміння (*Нова українська школа*, 2016). Важливо навчитись користуватися ними, що забезпечується ключовими компетентностями – динамічними комбінаціями особистісних якостей, необхідними для особистої реалізації та

успіху впродовж життя. З огляду на це, важливим стає розвиток культурної компетентності учнів впродовж навчання у загальноосвітньому навчальному закладі.

На етапі переходу до нових освітніх стандартів, зорієнтованих на розвиток ключових компетентностей, Міністерство освіти і науки України разом із небайдужою громадськістю та освітянами здійснило оновлення навчальних програм трудового навчання для учнів 5-9 класів, увівши до складу культурної ключової компетентності обізнаність та самовираження учнів у сфері культури (Терещук, 2017).

Успішність оволодіння учнями культурною компетентністю, яка визначає рівень обізнаності та здатність особистості школярів до самовираження у сфері культури, залежить від переконливості, яскравості і живості тих образів, на яких будується урок трудового навчання, що є провідним у театральній педагогіці. Тому, в проведеному теоретичному дослідженні ми виходили з гіпотези, що використання на уроках трудового навчання елементів театральної педагогіки розвиватиме в учнів складові культурної компетентності, сприятиме навчання творчості.

Вивченням проблеми формування культурної компетентності особистості школяра займалися відомі вітчизняні та зарубіжні педагоги та психологи: Л. Виготський (1983), В. Введенський (2003), П. Гальперін (2002), О. Коберник (2008), О. Леонтьєв (1983), К. Платонов (1986), А. Реан, Н. Бордовская, С. Розум (2000), Г. Селевко (2006), А. Хуторський (2003) та інші.

Водночас питання на рівні універсального наукового впровадження елементів театральної педагогіки у трудове навчання з метою формування в учнів обізнаності та самовираження у сфері культури досі залишалося відкритим. Напрацювання сучасних досліджень в галузі театральної педагогіки є психолого-педагогічним підґрунтям для обґрунтування цілісного підходу до формування культурної компетентності учнів у трудовому навчання.

Мета статті – на основі цілісного наукового аналізу визначити розкрити сутність, зміст, структуру понятійного конструкту формування культурної компетентності школяра засобами театральної педагогіки.

Для досягнення поставленої мети на теоретичному етапі наукового пошуку використано комплекс таких взаємопов'язаних та адекватних меті й завданням дослідження теоретичних методів: аналіз, класифікація, узагальнення теоретичних підходів вітчизняних і зарубіжних науковців у галузі філософії, педагогіки, психології, театального мистецтва для вивчення сутності, структури й особливостей формування культурної компетентності школяра засобами театральної педагогіки та визначення термінологічного апарату дослідження.

У контексті теми дослідження з'ясуємо змістову частину складових понять «формування», «культурологічний підхід в освіті», «компетентність», «культурологічна компетентність», «театральна педагогіка», як провідних складових феномена «формування культурної компетентності школяра засобами театральної педагогіки».

Поняття «формування» ієрархічно охоплюється, за К. Платоновим (1986, с. 174) змістом загального (родового) поняття «розвиток», яке включає також поняття «вплив середовища», як складову особливого (типового) поняття «формування» У свою чергу поняття «підготовка» розглядається К. Платоновим як одиничне (індивідуальне) по відношенню до особливого поняття «формування».

В межах нашого дослідження поняття *формування* розглядається як соціально-феноменологічний процес і результат незворотніх, спрямованих, закономірних змін особистісних новоутворень школярів, які спрямовуються впливом освітнього простору навчального закладу та власною активністю особистості, визначають її свідомість, освіченість, культуру, самостійність у здобуванні знань.

Для побудови сучасної концепції формування культурологічної компетентності учня важливе значення має конструктивне, плюралістичне використання концептуального розуміння природи *культурологічного підходу в освіті*.

Аналіз історичного розвитку загальної середньої освіти дає змогу визначити як провідну культурно-ціннісну парадигму, що спирається на засвоєння універсальних елементів культури і цінностей минулих поколінь і орієнтує учнів на різнобічне пізнання світу (Реан, Бордовская, & Розум, 2000, с. 305–306). Культурологічний підхід до освітнього процесу передбачає цілісне об'єднання спеціальних, загальнокультурних і психолого-педагогічних блоків знань із конкретних наукових дисциплін, загальнолюдських і національних основ культури, яке ґрунтується на принципі культуровідповідності і на закономірностях розвитку особистості, у якому вона відіграє пріоритетну, системоутворювальну роль (Селевко, 2006, с. 71).

Традиційний для вітчизняної персонології культурно-історичний підхід до опису особистості визнає особистість людини, її мотиваційну і пізнавальну сфери продуктом її активної, діяльної участі в суспільній взаємодії протягом усього її життя.

Культурно-історична концепція розвитку особистості була висунута видатним психологом, автором теорії розвивального навчання Л. Виготським (1983) на початку 30-х років минулого століття. Згідно з цією теорією внутрішні психічні функції (увага, пам'ять, мислення, емоції тощо) створюються прижиттєво внаслідок оволодіння зовнішніми засобами культурної поведінки і мислення в середовищі, де людина виступає як суб'єкт суспільно-практичної діяльності. Присвоєння людиною у процесі спілкування досягнень культури, що історично склалися, є провідним у розвитку особистості і може бути визначено як навчання.

Під час діяльнісного засвоєння індивідом досягнень людської культури відбувається наслідування соціального досвіду від покоління до покоління. Оптимальне використання вікових та індивідуальних особливостей, суттєве їх коригування в процесі навчання, що випереджає розвиток, забезпечує ефективне становлення особистості. Стимулювання результативного розвитку спадкових якостей особистості здійснюється випереджаючими розвиток педагогічними діями.

У культурному розвитку людини, за Л. Виготським, має ключове значення особистість. Ототожнюючи ці поняття, він зазначає, що "за змістом процес культурного розвитку може бути охарактеризований як розвиток особистості і світогляду дитини... Особистість... є поняття соціальне, вона охоплює надприродне, історичне в людині. Вона не природжена, але виникає внаслідок культурного розвитку, тому "особистість" є поняття історичне" (Выготский, 1983, с. 315).

Визначенню власної сутності такої властивості трудової підготовки учня, як культурна компетентність, сприятиме розгляд спочатку змісту поняття *компетентності*, яка виступає одним із результуючих компонентів цієї підготовки. Большая энциклопедия Кирилла і Мефодія (2007) визначає компетентність як властивість компетентної особи.

У дослідженнях В. Введенського (2003, с. 51), А. Хуторського (2003, с. 60) розкриті питання диференціації понять «компетентність» і «компетенція». Розділяючи ці поняття автори тлумачать компетентність як наперед заданий стандарт освітньої підготовки з володіння певними компетенціями – якостями особистості, необхідними для продуктивної діяльності, що включають ставлення особистості до неї та до предмета діяльності.

Тому компетентність можна визначити як складне за структурою утворення, що характеризує рівень сформованості соціальних, трудових, психологічних і психофізіологічних якостей як найсуттєвіших властивостей (компетенцій), що надають особистості певної якісної готовності до успішної життєдіяльності.

О. Коберник (2008) убачає компетентнісний підхід, насамперед, у глибокому аналізі Державних стандартів та навчальних програм і виокремленні ключових (найсуттєвіших для формування ціннісних орієнтацій знань і вмінь) компетенцій: навчальних, культурних, здоров'язберігаючих, інформаційних, соціальних, підприємницьких.

Аналіз В. Введенським (2003), Л. Виготським (1983), О. Коберником (2008), А. Реаном, Н. Бордовською, С. Розумом (2000), Г. Селевком (2006), А. Хуторським (2003) психолого-педагогічних підходів до проблеми розвитку культурної компетентності засвідчує обумовленість культурно-історичного прогресу та ефективного функціонування учнівської молоді ідеалом культурологічно-спрямованого типу компетентної, культурно активної та відповідальної особистості. Культурний досвід, за наявності просуспільної активності і відповідальності школярів, є основою особистісного розвитку в освітній діяльності. Культурний досвід школяра, на основі якого відбувається його особистісний розвиток, формується в умовах міжособистісної взаємодії в різноманітних просуспільних ситуаціях.

Ефективність оволодіння учнями культурною компетентністю залежить у багато-чому від переконливості, яскравості і живості тих образів, на яких будується урок трудового навчання в цілому. Створення образів також є головним і у театральному мистецтві. Тому, в нашій статті ми виходимо з гіпотези, що використання на уроках елементів театральної педагогіки дасть можливість формувати в учнів здатності до обізнаності та сприяє творчому самовираженню у сфері культури.

Проблемі формування особистості засобами театральної педагогіки присвячені роботи вітчизняних та зарубіжних дослідників: В. Абрамян (1996), Б. Брехт (1998), Є. Вахтангов (2011), А. Maley, A. Duff (2013), П. Єршов (2010), І. Зязюн (2008), А. Макаренко (2003), J. McCrosky (1970), В. Мейєрхольд (1968), Н. Пушкар (2019), Н. Серєда (2011), К. Станіславський (1990) та ін.

Сутність поняття «*театральна педагогіка*» нами розглядається на засадах аналогії діяльності акторів театру і педагогічної діяльності щодо впливу на особистість спільними засобами: міміка, жести, пластика, голос, мовлення, загальна пантоміміка (Абрамян, 1996, с. 75; Зязюн, 2008, с. 45). Педагогічну дію у навчально-виховному процесі виразно вирізняє від таких самих дій у театрі постійний склад учнівського колективу.

Театральне мистецтво розкриває уміння і навички впливу на людину, які називають акторською технікою, що дає змогу акторові вільно володіти власним психофізіологічним апаратом під час сценічного втілення. Як режисер уроку, вчитель засобами театральної педагогіки може формувати в учнів уміння і навички емоційно-психологічного впливу: гнучкість, виразність, інтонацію мовлення, відбиття у погляді відтінків внутрішнього стану, передача ідей на рівні навіювання, володіння волею слухачів (Єршов, 2010).

Спираючись на закони фізіології і психології, К. Станіславським були відкриті закони акторської творчості, які містять систему свідомого оволодіння підсвідомим, мимовільним процесом творчості людини, розвитку уваги, волі, уяви, емоційної пам'яті, здібностей, творчого спілкування особистості (Станіславський, 1953, с. 75). Водночас, застосування засобів театральної педагогіки має запобігати використанню акторської техніки для трудового навчання і виховання школярів без духовного змісту, що несе в собі загрозу маніпулювання особистістю. Трудове навчання з елементами театральної педагогіки повинно відбуватися пара-

лельно з формуванням духовної культури школярів як синтезу ціннісних орієнтацій (визначають морально-світоглядну і емоційну основу) особистості і творчості.

Висновок: у результаті аналізу психолого-педагогічних теорій та поглядів на зміст ключових понять дослідження, *формування культурної компетентності школяра засобами театральної педагогіки у процесі трудового навчання* розглядається нами як процес і результат кількісних та якісних змін в особистості школяра, що відображають обізнаність та здатність до самовираження учнів у сфері культури і формування умінь емоційно-психологічного впливу засобами акторського мистецтва, які проявляються в творчій активності та стимулюються позитивними образними почуттями. Застосування елементів драматизації на уроках виявляється і в позаурочній роботі з трудового навчання, що вважаємо одним із ефективних засобів соціально-культурної адаптації школярів та розвитку їхніх творчих здібностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Абрамян В. Театральна педагогіка : навч. посіб. для студ. вузів. Київ : Лібра, 1996. 224 с.
- Большая энциклопедия Кирилла и Мефодия. 2007. URL: <http://www.KM.ru>
- Брехт Б. Избранное. Москва : Terra-книжный клуб, 1998. 608 с.
- Вахтангов Е. Б. Документы и свидетельства : в 2 т. Москва : Индрик, 2011. Т. 2. 686 с.
- Введенский В. Н. Моделирование профессиональной компетентности педагога. *Педагогика*. 2003. № 10. С. 51–55.
- Выготский Л. С. Собрание сочинений : в 6 т. Москва : Педагогика, 1983. Т. 3 : История развития высших психических функций. 1983. 368 с.
- Гальперин П. Я. Лекции по психологии. Москва : Книжный дом "Университет", 2002. 399 с.
- Ершов П. М. Режиссура как практическая психология. Москва : Мир искусства, 2010. 408 с.
- Зязюн І. Педагогічна майстерність: підручник. Київ: Богданова А. М., 2008. 376 с.
- Коберник О. М. Компетентнісний підхід у технологічній освіті. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 13 : Проблеми трудової і професійної підготовки*. Вип. 12. 2008. С. 9–16.
- Леонтьев А. Н. Начало личности – поступок. *Избранные психологические произведения* : в 2-х т. Москва : Педагогика, 1983. Т. 1. 385 с.
- Макаренко А. С. Педагогическая поэма. Москва : ИТРК, 2003. 736 с.
- Мейерхольд В. Э. Статьи. Письма. Речи. Беседы : в 2 ч. Москва : Искусство, 1968. Ч. 2. 643 с.
- Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
- Платонов К. К. Структура и развитие личности / отв. ред. А. Д. Глоточкин. Москва : Наука, 1986. 256 с.
- Пушкар Н. А. Засоби театральної педагогіки у навчанні та вихованні дітей з особливими потребами. URL: <https://pushkarnatalia.jimdofree.com/%D0%B1%D0%BB%D0%BE%D0%B3>
- Реан А. А., Бордовская Н. В., Розум С. И. Психология и педагогика. Санкт-петербург : Питер, 2000. 432 с.
- Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : в 2 т. Москва : НИИ школьных технологий, 2006. Т. 1. 816 с.
- Середа Н. В. Елементи театральної педагогіки у формуванні педагогічної майстерності. URL: https://www.kpi.kharkov.ua/archive/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0/Tipuss/2011_2/Sereda.pdf
- Станиславский К. Работа актера над собой : в 9 т. Москва : Искусство, 1990. Т. 3, ч. 2 : Работа над собой в творческом процессе воплощения. 508 с.
- Станиславский К. С. Статьи, речи, беседы, письма. Москва : Искусство, 1953. 465 с.
- Трудове навчання. 5-9 класи: практичний посібник для вчителів / упоряд. С. М. Дятленко, за заг. ред. А. І. Терещука. Харків : Ранок, 2017. 128 с.
- Хуторской А. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования. *Народное образование*. 2003. № 2. С. 58–64.
- Maley A., Duff A. *Drama Techniques*. Cambridge University Press, 2013. 258 p.
- McCrosky J. P. Measures of communication-bound anxiety. *Speech Monographs*. 1970. Vol. 34 (2). P. 269–277.

REFERENCES

- Abramian, V. (1996). *Teatralna pedahohika [Theatrical pedagogy]*. Kyiv: Libra [in Ukrainian].
- Bol'shaja jenciklopedija Kirilla i Mefodija [Great Encyclopedia of Cyril and Methodius]. (2007). Retrieved from <http://www.KM.ru> [in Russian].
- Brecht, B. (1998). *Izbrannoe [Favorites]*. Moskva: Terra-knizhnyj klub [in Russian].
- Ershov, P. M. (2010). *Rezhissura kak prakticheskaja psihologija [Directing as a practical psychology]*. Moskva: Mir iskusstva [in Russian].
- Gal'perin, P. Ja. (2002). *Lekcii po psihologii [Psychology lectures]*. Moskva: Knizhnyj dom "Universitet" [in Russian].
- Hutorskoj, A. (2003). Ključevye kompetencii kak komponent lichnostno-orientirovannoj paradigmy obrazovanija [Key competencies as a component of a student-centered education paradigm]. *Narodnoe obrazovanie [Public education]*, 2, 58-64 [in Russian].
- Kobernyk, O. M. (2008). Kompetentnisnyi pidkhid u tekhnolohichnij osviti [Competence approach in technological education]. *Scientific journal of M. P. Dragomanov National Pedagogical University. Series Problems of labor and professional training*, 12, 9-16 [in Ukrainian].
- Leont'ev, A. N. (1983). Nachalo lichnosti – postupok [The beginning of personality is an ac]. In A. N. Leont'ev, *Izbrannye psihologicheskije proizvedenija [Selected psychological works]* (Vol. 1). Moskva: Pedagogika [in Russian].
- Makarenko, A. S. (2003). *Pedagogicheskaja poezma [Pedagogical poem]*. Moskva: ITRK [in Russian].
- Maley, A., & Duff, A. (2013). *Drama Techniques*. Cambridge: University Press.
- McCrosky, J. P. (1970). Measures of communication-bound anxiety. *Speech Monographs*, 34(2), 269-277.

- Mejerhol'd, V. Je. (1968). *Stat'i. Pis'ma. Rechi. Besedy [Articles. Letters. Speeches. Conversations]* (Ch. 2). Moskva: Iskusstvo [in Russian].
- Nova ukrainska shkola: kontseptualni zasady reformuvannya serednoi shkoly [New Ukrainian school: conceptual principles of secondary school reform]. (2016). Retrived from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].
- Platonov, K. K. (1986). *Struktura i razvitie lichnosti [Personality structure and development]*. Moskva: Nauka [in Russian].
- Pushkar, N. A. (2014). *Zasoby teatralnoi pedahohiky u navchanni ta vykhovanni ditei z osoblyvymy potrebamy [Means of theatrical pedagogy in teaching and educating children with special needs]*. Retrived from <https://pushkarnataliajimdofree.com/%D0%B1%D0%BB%D0%BE%D0%B3> [in Ukrainian].
- Rean, A. A., Bordovskaja, N. V., & Rozum, S. I. (2000). *Psihologija i pedagogika [Psychology and pedagogy]*. Sankt-peterburg: Piter [in Russian].
- Selevko, G. K. (2006). *Jenciklopedija obrazovatel'nyh tehnologij [Encyclopedia of educational technologies]* (Vol. 1). Moskva: NII shkol'nyh tehnologij [in Russian].
- Sereda, N. V. (2011). *Elementy teatralnoi pedahohiky u formuvanni pedahohichnoi maisternosti [Elements of theatrical pedagogy in the formation of pedagogical skills]*. Retrived from https://www.kpi.kharkov.ua/archive/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0/Tipuss/2011_2/Sereda.pdf [in Ukrainian].
- Stanislavskij, K. (1990). *Rabota aktera nad soboj [The actor's work on himself]* (Vol. 3, Ch. 2: *Rabota nad soboj v tvorcheskom processe voploshhenija [Work on yourself in the creative process of embodiment]*). Moskva: Iskusstvo [in Russian].
- Stanislavskij, K. S. (1953). *Stat'i, rechi, besedy, pis'ma [Articles, speeches, conversations, letters]*. Moskva: Iskusstvo [in Russian].
- Tereshchuk, A. I. (Ed.). (2017). *Trudove navchannia. 5-9 klasy: praktychny posibnyk dlia vchyteliv [Work training. Grades 5-9: A Practical Guide for Teachers]*. Kharkiv: Ranok [in Ukrainian].
- Vahangov, E. B. (2011). *Dokumenty i sviditel'stva [Documents and certificates]* (Vol. 2). Moskva: Indrik [in Russian].
- Vvedenskij, V. N. (2003). Modelirovanie professional'noj kompetentnosti pedagoga [Modeling the professional competence of a teacher]. *Pedagogy*, 10, 51-55 [in Russian].
- Vygotskij, L. S. (1983). *Sobranie sochinenij [Collected works]* (Vol. 3 *Istorija razvitija vysshih psihicheskikh funkcij [History of the development of higher mental functions]*). Moskva: Pedagogika [in Russian].
- Ziazun, I. (2008). *Pedahohichna maisternist [Pedagogical skills]*. Kyiv: Bohdanova A. M. [in Ukrainian].

TSYNA A.

KOLISNYK E.

SUBSTANTIVE CHARACTERISTICS OF FORMATION OF CULTURAL COMPETENCE OF SCHOOLCHILDREN IN LABOR EDUCATION BY MEANS OF THEATER PEDAGOGY

The article considers the semantic characteristics of one of the key cultural competencies for school education, which is determined by the awareness and self-expression of students in the field of culture. The relevance of the study is determined by the use for the formation of cultural competence of students in the lessons of labor training means of acting (facial expressions, gestures, plastics, speech) as analogues of pedagogical influences on the individual. The aim of the article was to substantiate the essence, content and structure of the conceptual construct of forming the cultural competence of students by means of theatrical pedagogy. The application of theoretical research methods (analysis, classification, generalization) helped to clarify the content of its components. The concept of formation is considered as a socio-phenomenological process and the result of irreversible, directed, natural changes in personal neoplasms of students, which are guided by the influence of educational space and personal activity, determine its consciousness, education, culture, independence in acquiring knowledge. The traditional for domestic personology cultural-historical approach is defined as leading in the description of the person, his motivational and cognitive spheres, which determine the active, active participation in social interaction throughout his life. It is proved that the readiness for successful life is ensured by the formation of social, labor, psychological and psychophysiological qualities as components of cultural competence. The basis of personal development in educational activities is its cultural experience, synthesis of value orientations, which is formed in interpersonal interaction, including the means of acting techniques of emotional and psychological influence (expressiveness, flexibility, intonation, reflection of internal states, transmission of ideas, suggestion). As a result of analysis of psychological and pedagogical theories and views on the content of key research concepts, the formation of cultural competence of students by means of theatrical pedagogy in the process of labor education is defined as a process and result of quantitative and qualitative changes in the student's personality. and the formation of skills of emotional and psychological influence by means of acting, which are manifested in creative activity and stimulated by positive figurative feelings.

Key words: *competence; formation; cultural competence; labor training; theater pedagogy.*